

2023 Türkiye Vizyonu, Halk Kütüphanesi Politikaları ve Çemişgezek : Batı Ülkeleri ve Türkiye Halk Kütüphanelerinin İşlevsel Açıdan Bir Karşılaştırması

2023 Vision of Turkey, Public Library Policies and Çemişgezek : A Comparison of Public Libraries in Western Countries and Turkey with an Emphasis on Functional Aspects

Selma (Alpay) Aslan*

*“20 yıl sonra bir öğrencisinin giriş puanını anımsayacak
dek uğraşını yaşamının odağına yerleştirmiş bir Bölüm Başkanına”*
*“Çocuğum diye başlayan tümceleri ile itidal ve hoşgörüyü hiç elden bırakmayan;
nazik ve dirayetli tavrıyla öğrencilerinin yüreğinde yer yapmış bir Hocaya”*
*“Mesleki bilgiler vermenin yanısıra meslek sevgisi ve mesleki dayanışma
bilinci yaratmanın önemine hakkını veren bir eğiticiye”*
“Gerginlik doğduğu anda fıkraları ile ortamı yumuşatan meslek büyüğüne”

Öz

Batı ülkelerinde ve Türkiye’de halk kütüphanelerinin mevcut durumu ve uygulanan politikalar medyada yer alan haberler, resmi politika belgeleri ve literatüre dayalı olarak gözden geçirilmiş ve Türkiye’nin halk kütüphanesi politikası irdelemiştir. Anahatları ile Avrupa ile aynı paralelde hareket ettiği izlenimi vermekle birlikte, Türkiye’de geçmişten gelen boşluğun göz ardı edilmesi ve halk kütüphanelerinin toplumsal içe alma, varsılla yoksul arasındaki uçurumu azaltma, halkı yaşam boyu öğrenme olanaklarından yararlandırma gibi konularda oynayabileceği sosyo-ekonomik rolden çok, ağırlıklı olarak, kültürel boyuta yoğunlaşmaları nedeniyle bilgi toplumuna dönüşüme potansiyel katkılarının yeterince değerlendirilmediği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: halk kütüphaneleri, halk kütüphanesi politikaları, Türkiye’de halk kütüphanesi hizmetleri, halk kütüphanelerinin sosyo-ekonomik rolü

* TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Müdürü. e-posta: selma@etu.edu.tr http://selma.etu.edu.tr

Abstract

The present situation of public libraries and the policies adopted concerning public libraries in the western world and Turkey have been surveyed based on some news items, official policy papers and professional literature for the purpose of reviewing Turkish public library policy using a comparative approach. The findings of the study indicates that Turkey seems to be following the same principles with Europe in broad terms. However, it has been concluded that the full potential of the public libraries are not likely to be utilized because of the oversight of the gap in their service level compared to their European counterparts all these decades, and also because of emphasizing the cultural function of the public libraries rather than the role they can play in transitioning to knowledge society, contributing to closing the gap between the rich and the poor, helping with social inclusion and contributing to lifelong learning.

Keywords: *public libraries, public library policies, public library services in Turkey, socio-economic role of public libraries*

Giriş

24 Ekim 2008 tarihinde yitirdiğimiz Sayın Prof. Dr. Osman Ersoy anısına hazırlanan bu özel sayı için özel olarak yazılan bu makalede ulusal politikalar çerçevesinde halk kütüphanelerinin mevcut durumu, sosyo-ekonomik rolleri ve gelecekleri ele alınacaktır. Günümüzde dünyanın çeşitli ülkelerinde ve Türkiye’de uygulanan halk kütüphanesi politikalarının, halk kütüphaneleri konusunda Sayın Prof. Dr. Osman Ersoy’un öğrencisi olmuş kütüphaneciler için Çemişgezek ilçesinin simgelediği olanakları nispeten sınırlı yörelerin insanları için ne ifade ettiği araştırılacaktır. Dünyada son 80 yılın en kötü ekonomik krizinin yaşandığı, ülkemizde bir yanda pek çok sektörde 2023 vizyonu oluşturma çalışmaları sürerken, öte yanda 9. Kalkınma Planı 2009 Yılı Programı (Devlet Planlama Teşkilatı, 2008, 10 Kasım) kapsamında halk kütüphanelerinin belediyelere devrinin tamamlanmasının hedeflendiği ve Çemişgezek İlçe Kütüphanesi’nin diğer 146 halk kütüphanesi ile birlikte kapalı olduğu bugünlerde bu konuyu irdelemenin uygun olacağı düşünülmüştür.

Betimleme yönteminin kullanıldığı makalede çeşitli haber, açıklama ve duyurulardan yola çıkılarak örneklenen olgular literatüre ve politika belgelerine dayalı olarak değerlendirilmiştir. Mevcut durumun incelenmesi hedeflendiğinden tarihsel gelişim ele alınmamış ve günümüzdeki uygulamaları belirleyici güncel politika belgeleri incelenmiştir.

Dünyada Genel Tablo

2005 yılında Dünya Bilgi Toplumu Zirvesinde sunulan UNESCO raporunda, 19. yüzyılda, eğitim, üniversiteler, araştırma ve insanlığın gelişimi konuları ile yakından bağlantılı olarak kütüphanelerin toplumsal bir role sahip olduklarının kabul edildiği anımsatılmış ve o günden bu yana, bilginin herkes tarafından erişilebilir biçimde sunulması konusunda kütüphanelerin anahtar rol oynadıkları ifade edilmiştir. Rapora göre cehaletin bedeli eğitim ve bilgi paylaşımının bedelinden çok yüksektir. Bazı çevrelerde bilgi teknolojisindeki yükselişin kütüphanelerin sonu olacağı düşünülürken aksine, pek çok ülkede büyük halk kütüphanelerinde yükselişin gözlemlendiğine ve kütüphanelerin hızlı bir değişim geçirdiğine değinilerek kütüphanelerin, bilginin yayılmasına katkıları ile dijital uçurumun kapanmasında ve kalkınmada hayati rol oynadıkları görüşüne yer verilmektedir. Öğrenmenin öğrenildiği, enformasyonun bilgiye dönüştürüldüğü bir yer olarak kütüphaneler; yaşam boyu öğrenmeye dayanan öğrenen toplumda öğrenmeyi teşvik edecek ve öğrenme ortamı sunacaklar, öğrenme ağlarında canlılığın bir etkeni, bilginin toplumsal dolaşımının direği olarak varlıklarını sürdüreceklerdir (UNESCO, 2005).

UNESCO'nun yukarıda özetlenen perspektifinden bakıldığında önemli bir toplumsal işlev taşıyan halk kütüphaneleri cephesinde dünyada neler oluyor sorusunun yanıtını bulmak amacıyla İnternette yapılan bir gezinti her kişiyi farklı noktalara götürebilir. Birkaç ülke ile Türkiye'deki yaklaşımları, politikaları karşılaştırma olanağı yaratacak bulgular saptamaya yönelik gezintinin ilk durağı Avrupa kütüphane ağı diye niteleyebileceğimiz EuroLib (<http://www.eurolibnet.eu/>) 'in yönlendirdiği bir kütüphanecilik haberleri sitesi olan LIS News (<http://www.lisnews.org/>) olmuştur. Site, ekonomik kriz döneminde günlük olarak ABD'deki kütüphaneler konusunda haberler içermektedir. Bu haberlerden biri "Kütüphaneciler İş Bulma Danışmanı Oldu" başlığını taşımakta ve Indiana'daki Nappanee Halk Kütüphanesi'nde ekonominin kötüye gidişinin kütüphaneye üzerinde baskıyı artırdığını, beğenilen film ve kitaplar için bekleyenler listeleri oluşurken, özgeçmiş yazmak isteyenlerin bilgisayarlar için kuyruğa girdiği ve bazı kütüphanecilerin gayriresmi olarak iş bulma danışmanı gibi çalışır duruma geldiği bilgisini vermektedir (Day to day ... , 2009).

Bu durum yalnızca Nappanee Halk Kütüphanesi'ne özgü olmasa gerek ki, *Library Journal* dergisinin 15 Kasım 2008 sayısında yer alan bir haberde Amerikan Kütüphaneciler Derneği (ALA)'nın, Kongre'den, kütüphanelerin halkın yaşanan ekonomik kriz ile baş edebilmesine yardımcı olabilmeleri için, bir defaya mahsus olmak üzere, 100 milyon Dolar tutarında bir Canlandırma Ödeneği iste-

diği bildirilmektedir. Zor ekonomik koşullarda bir yandan kütüphane bütçelerinde kısıntı yapılırken, öte yanda kütüphane kullanımında artış olduğu gözlemlenmektedir. Ağırlıklı olarak yerel emlak vergileri ile finanse edilen Amerikan halk kütüphaneleri gayrimenkullerin değer yitirmesi, satışların azalmasından etkilenmiş ve hizmet verilen saatlerde azaltma yapmak ve hizmetlerden feragat etmek durumunda kalmışlardır. Ödeneğin verilmesi halinde hizmet sürelerinin uzatılması, iş bulmaya yardımcı olacak nitelikteki hizmetlerin geliştirilmesi öngörülmektedir. Verilecek hizmetler daha somut bir deyişle özgeçmiş hazırlama becerilerinin geliştirilmesi, iş ilanlarının web üzerinden taranması konularında olanak sağlanması ve destek verilmesi, kariyer geliştirme ile ilgili çalıştaylar düzenlenmesi, finansal veri okur yazarlığının geliştirilmesi, gayrimenkul piyasası ile ilgili danışma hizmeti sunulması ve küçük işletmeciliğin gelişmesine destek olmaktır (Blumenstein, Lynn ve Oder, Norman, 2008).

ALA ve Bill & Melinda Gates Vakfı'nın desteği ile yapılan bir araştırmaya göre ABD'de kırsal bölgelerde yüzde 73 oranı ile ücretsiz internet hizmeti sunan tek kuruluş halk kütüphaneleridir. Kentlerde ise bu oran yüzde 83'e yükselmektedir. Bu ülkede pek çok kütüphane 2008 yılında bilgisayar kullanımında çift haneli bir artış oranı yaşamıştır . ALA Başkanı Jim Retting “İnternet erişimi sunumunu güvence altına almak, kariyer atölye çalışmaları, iş kurma seminerleri ve diğer ekonomik destek hizmetleri ulusun finansal açıdan toparlanması yönünden hayati önem taşımaktadır” ifadesini kullanarak en çok ihtiyaç duyulduğu noktada destek hizmetlerinde kısıntı yapılamayacağını, hizmet saatlerinin azaltılamayacağını ve kütüphane kapılarının kapatılamayacağını belirtmiştir. Retting, “halk kütüphanesi hizmetlerinin tüm ülkede ihtiyacı olan yurttaşlara ücretsiz bir can simidi” olduğunu söylemiştir (Blumenstein, Lynn ve Oder, Norman, 2008).

ABD'den Kuzey Avrupa'ya doğru kayınca Norveç'te Deichman Halk Kütüphanesi'nin ırkçılığa karşı mücadelede oynadığı rol dolayısıyla aldığı ulusal çaptaki bir ödöl haberi karşımıza çıkmaktadır. 2001 yılında 15 yaşında bir gencin ırkçı bir saldırı sonucu öldürülmesinin ardından kütüphane bu konu üzerinde yoğunlaşmış ve çokkültürlü bir buluşma noktasına dönüşmüştür. Çeşitli ırklardan insanların bir arada yaşadığı bir bölgede bulunan kütüphane 10 dilde derlediği ırkçılığa karşı yayınlar içeren koleksiyonu ile ulusal düzeyde özel bilgi merkezi halini almış bulunmaktadır (City of Oslo, 2005).

Avrupa'da güney batıya yönelince, yine çokkültürlü bir ortamda, hizmet alanına giren herkesin ihtiyaçlarına yanıt vermeye çalışan Barcelona'nın başarı öyküsüne Avrupa Konseyi web sayfalarından ulaşılmaktadır (Intercultural cities, 2008). Kullanıcılarının % 16'sını göçmenlerin oluşturduğu Barselona halk kü-

tüphanelerinde, örneğin Pakistanlılar, kütüphane kartını yurttaş olarak benimsenmişliğin göstergesi olarak önemsemekte ve kütüphaneden yararlanmaktadır.

Tekrar kuzeye yöneldiğimizde İngiltere’de yerel düzeyde kamu ve gönüllü hizmet sektörlerinin birlikte çalışarak ihtiyacı olanlar için özgüvenini geliştirme, daha iyi beceriler kazanma ve böylece iş bulma olasılıklarını artırmalarını sağlamak amacıyla sunulacak yeni hizmetlere kütüphanelerin de önemli ölçekte katkı yapacağı haberi Müzeler, Kütüphaneler ve Arşivler Kurulu’nun web sitesinde yayınlanmıştır (Innocent, 2008). Hazırlık çalışmaları başlatılan bu yeni hizmetin sunumu 2010 yılının Ağustos ayında hayata geçirilecektir (Department for Innovation, Universities & Skills, 2008, s.17).

Yukarıda aktarılan haberler dünyanın farklı noktalarındaki ülkelerde halk kütüphanelerinin, insanların yaşamlarının nasıl merkezinde yer aldığını; bilgi ihtiyaçlarına yanıt vermenin ötesinde yaşam mücadelesinde kendilerine destek olduğunu; çokkültürlü ortamlarda, yeni katılanların uyumlanmaları için, içe alma çabalarına, toplumsal sorunların üstesinden gelmesine, nasıl katkı yapabildiklerini ortaya koymaktadır.

Dünyada Halk Kütüphanesi Politikaları

Literatür gözden geçirildiğinde kütüphaneleri yaşamın merkezine taşıyan politika ve uygulamaların temelinde insan haklarının yattığı göze çarpmaktadır. 10 Aralık 1948 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nda kabulünden çok kısa bir süre sonra 6 Nisan 1949’da Türkiye’de de kabul edilmiş bulunan *İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi*’nin 19. maddesi “Herkesin düşünce ve anlatım özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak düşüncelerinden dolayı rahatsız edilmemek, ülke sınırları söz konusu olmaksızın, bilgi ve düşünceleri her yoldan araştırmak, elde etmek ve yaymak hakkını gerekli kılar” şeklindedir (Birleşmiş Milletler, 1948). Açıktır ki, insanların bilgi ve düşünceleri araştırabilmeleri, elde edebilmeleri için kütüphanelere ihtiyaç vardır.

Kontiainen ve Sulin (2006), **Finlandiya**’da halk kütüphaneleri politikasının Eğitim Bakanlığı tarafından belirlendiğini ve halk kütüphanesi hizmetlerini yürüten yerel yönetimlerle Bakanlık arasında yıllık plan ve performansla ilgili olarak anlaşmalar imzalandığını belirtmektedirler. Ülkenin bilgi toplumu hedefi doğrultusunda biçimlendirilmiş olan hizmetlerin temelinde yurttaşların temel hakları olduğu belirtilmektedir.

Danimarka’da izlenen politikaları Jens Thorhauge’un konuşma ve makalelerinin derlendiği Danish Library Policy adlı kitapta tespit etmek olanağı vardır (2002). Halk kütüphanelerinin 1983’de belediyelere devredildiği bu ülkede, 1994

de bilgi toplumu çalışmaları başlatılmış, 1997’ de politika şekillendirilmiş ve model olarak benimsenen basılı ve elektronik kaynakların bir arada sunulacağı hibrid kütüphaneler 2000 yılından itibaren hizmete açılmıştır. Merkezi yetkili birim olan Danish National Library Authority (DNLA) Finlandiya’da olduğu gibi belediye kütüphaneleri ile performans anlaşmaları yapmak suretiyle ulusal politikaların uygulanmasını sağlamaktadır. 2000 yılından itibaren internet servisi sunmak kütüphanelerde zorunlu bir hizmete dönüşmüştür. Kütüphanelerle ilgili istatistikler DNLA tarafından derlenmektedir. Danimarka refah devletinin temel ilkelerinden biri halka ücretsiz kütüphane hizmeti sunulmasıdır.

Gürcistan (Boguta, 2005), **Ermenistan** ve çeşitli Doğu Avrupa ülkelerinde kütüphane hizmetlerinin geliştirilmesi için bir dizi raporu Avrupa Konseyi web sayfalarında bulmak mümkündür. Bunlardan Schmidt-Braul tarafından hazırlanmış olan Ermenistan Raporu (2005) ‘na göre söz konusu ülkede LIBRARY 2011 adı verilen bir strateji belgesi ile 2006-2011 yılları arasında bir dizi projenin hayata geçirilmesi ve 2011 itibarıyla hibrid kütüphane hizmetlerine geçilmesi hedeflenmiştir. Bu süreç içinde kütüphanecilere gerekli eğitim sağlanacak ve kütüphanelerde bilgi erişim noktalarına dönüşüm gerçekleştirilecektir. Schmidt-Braul, bu ülkede eskiden bilgi güçtür denilirken, kitap ve kütüphane sektöründe çalışanların artık bilgi paradır dediklerini vurgulamaktadır.

Bir halk kütüphanesinden yararlanılabilmesini yurttaşların temel haklarının bir gereği olarak gören ülkelerde, bilgi toplumuna geçiş sürecinde, ücretsiz internet erişiminin kütüphane hizmetlerinin vazgeçilmez bir ögesi olarak sağlanması hedeflenmektedir.

Batıda Halk Kütüphanesinin Sosyo-Ekonomik Yeri ve Değeri

Halk kütüphanelerinin bilgi toplumunda sosyo-ekonomik yaşamda oynadıkları rol ve değerleri mesleki literatür dışında toplumbilim alanı araştırmalarına da konu olabilmektedir. ABD’de kamuoyu araştırmaları yapan Public Agenda’nın bulgularını Direktörü Ruth A. Wooden (2006) *National Civic Review* dergisinde yayınlanan makalesinde sunmuştur. Wooden mesajın çok açık ve net olduğu ve İnternet çağında halk kütüphanelerinin yatırım yapılmaya değer kurumlar olduğu görüşünün çok yüksek oranda paylaşıldığını belirtmektedir. Kayda değer olan, gereksiz kamu harcamaları konusunda yaygın bir kaygının var olduğu ve örneğin eğitim için daha fazla vergi alınmasına karşı çıktığı bir ortamda, halk kütüphaneleri için daha fazla harcama yapılmasının %71 oranında desteklenmesidir. % 52 oranında anket katılımcısı yerel kütüphanelerinin gereksinimi olması halinde verginin artırılmasını uygun bulduklarını bildirmekte, % 32 hizmetlerden ücret

alınmasını yeğlerken yalnızca % 16 hizmetlerde kısıntıya gidilmesi seçeneğini benimsemektedir. Anket, günümüzde kütüphanelerin bugüne dek hiç olmadığı ölçüde elzem duruma geldiği kanaatinin yaygın biçimde var olduğunu ortaya koymuştur (Wooden, 2006, s. 3). Geleceği olan bir kuruluş olarak görülen ve diğer kamu hizmetleri konusunda dile getirilen yakarıları paylaşmayarak, aksine beğeni toplayan Amerikan halk kütüphaneleri toplumsal sorunların çözümleyicisi olabilecek potansiyele sahip bir kurum olarak görülmektedir. Halk kütüphanelerinin dört alanda Amerikan toplumunun bugün yüzyüze olduğu sorunların çözümünde önemli rol oynayabileceği düşünülmekte olup, e-devlet hizmetlerine erişimin yanısıra anılan diğer hususlar, gençlerin güvenli ortamlarda üretken etkinliklerle meşgul olmasını sağlamak, yetişkin okur yazarlığı ve okuma becerisi geliştirmek ve bilgisayar kullanımı olanağı sunmaktır (Wooden, 2006, s.6).

Tüm yurttaşların yasa gereği yerel bir kütüphaneden yararlanma hakkına sahip olduğu ve bu hakka sahip çıktığı Norveç'te yapılan bir araştırma da kütüphanelere verilen sosyal değerın ekonomik olarak bu kurumun maliyetinin üstünde olduğu sonucunu vermiştir. (Aabø, 2005). Bir kamuoyu yoklama firması tarafından yürütölen araştırmada belediyelerin sundukları hizmetlerle ilgili olarak başlatılan sorular kademeli biçimde kütüphane hizmetleri özeline indirilerek halkın görüşü alınmıştır. Bu araştırmada yaşadığınız yerin bağlı olduğu belediye alanı içinde yararlanabileceğiniz bir halk kütüphanesinin var olması sizce bir hak mıdır sorusuna % 94 oranında evet yanıtı alınmıştır. Kütüphane kullanıcı olduğunu ifade edenlerin oranı ise % 60'tır. Ancak ekonomik koşullar her yerde olduğu gibi Norveç'te de verilen hizmetlerin gözden geçirilmesi ve önceliklerin yeniden belirlenmesi gereğini doğurmaktadır. Hangi servisin sürdürüleceği, hangi servislerden feragat edileceğini saptama noktasında bu servislere verilen değer, önem taşıyan bir ögedir. Aabø, Norveç Araştırma Kurulu'nun mali desteği ile gerçekteşirdiği araştırmasında ampirik verilere dayalı olarak halk kütüphanelerinin toplumsal değerini belirlemeye çalışmıştır. Halk kütüphaneleri üzerine koşullu değer biçme çalışmasının dünyada ilk örneği olan araştırma, maliyetin sağlanan yarara değdiğini ortaya koymuştur. Yazar, ankettten elde edilen, katılımcıların kendi adlarına biçtikleri değerin kısa vadeli değer olduğuna dikkati çekmekte ve uzun vadeli sosyal değerin ve bunun yanında ayrıca kültürel değerin de hesaplanması gereğine dikkat çekerek varılan sonucun bu nedenlerle kütüphanelerin gerçekte değerini tam olarak yansıtmadığına, yani gerçekte değerin çok daha yüksek olduğuna işaret etmektedir (Aabø, 2005). Aabø'nun Strand ile birlikte yürüttüğü diğer bir çalışma ise halk kütüphanelerine verilen değeri niceleme amacı gütmekteydi. Bulgulara göre verilen değer % 40 oranında kişinin kendi kullanı-

mından kaynaklanırken, % 20 oranında kullanılmasa da kullanma olanağına verilen seçenek değeri, % 40 ise kullanmama değerleridir. Kullanmama değerleri içinde % 15 - 30 oranında görülen diğergam bir yaklaşımla başkaları için var olması gerektiği açısından verilen değer göz ardı edilmesi halinde kütüphanelerin gerçek değerinin altında değerlendirilmiş olacağına dikkati çeken yazarlar maliyet – yarar analizinde bu değerlerin de gözönünde tutulması gereğini vurgulamışlardır (2005).

ABD’de 2006 yılında gerçekleştirilen halk kütüphanelerinde internet kullanımını konulu bir anket de beklenmedik biçimde halk kütüphanelerinin e-devlet uygulamaları açısından önemini ortaya koymuştur (McClure ve Jaeger, 2008).

Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. Kaynakların kısıtlı olduğu ve bazı hizmetlerden feragat edilmesinin gündeme geldiği bir noktada, çeşitli kesimlerden halk kütüphanelerini korumaya yönelik bu tür çabaların gelmesi, kütüphanelerin bu toplumlarda gerçekten önemli bir toplumsal role sahip olduklarını ortaya koymaktadır.

Türkiye’de Mevcut Durum

Ülkemizde son birkaç yılda kütüphaneler geçmiş oranla farkedilir ölçüde kamuoyu gündemine girmeye başlamıştır. Resmi ve gönüllü kuruluşların kütüphaneler için bağış toplama çabaları ivme kazanmış bulunmaktadır. Bağış çağrılarında ihtiyaç duyulan kaynakların nitelikleri tanımlanarak amaca uygun kaynaklar toplanmaya çalışılmakta, bazen çabalar projelendirilmektedir (ÖK-DER, 2008).

Kütüphane hizmeti sunan belediyelerin sayısında bir artış olduğu izlenimi edinilmektedir. Örneğin Haber 34 web sitesinde yayımlanan “Pendik kütüphaneleri dolu” (2008) başlıklı, 2007 yılı istatistiklerine dayalı bilgiler içeren haberde 10 kütüphane ile hizmet sunulduğu bildirilmektedir. Pendik Belediyesi’nin görme özürülülerin yararlanması için “Ekran Okuma Sistemi” programıyla da donatılan kütüphanelerinde toplam 38.000 dolayında olan koleksiyonda yer alan kaynaklar ilçe çapındaki bir toplu katalogla internet üzerinden sorgulanabilmektedir.

Belediyelere bağlı kütüphanelerden söz edilirken bilgi evlerinin de göz önünde tutulması gerekir. Çünkü 8 -18 yaş grubuna hitap eden, ders çalışmak için etüd merkezi, kütüphane ve internet erişim bölümünden oluştuğu belirtilen bilgi evleri aslında halk kütüphanelerinin çocuk bölümleri veya bağımsız çocuk kütüphanelerinin işlevlerini yüklenmiş bulunmaktadırlar (Bilgi evleri, 2003 - 2009). Ümraniye Belediyesi’ne bağlı Kültür ve Eğitim Merkezi, Bilgi Evi veya Gençlik ve Kültür Merkezi adını taşıyan 25 merkez vardır (Ümraniye Belediyesi Belediye Kütüphaneleri ve Bilgi Merkezleri, 2002 – 2008).

Yerel ve ulusal medya organlarında kütüphane hizmetleri, kitap toplama ve okumayı teşvik kampanyaları ile ilgili çok sayıda haber yer almaktadır. Basın yolu ile kamuoyuna yansıyan haberler arasında bazen olumlu olmayanlara da rastlanabilmektedir. Zaman gazetesinde çıkan bir haber “Öğrenciler Belediyelerin Kurdukları Kütüphanelere İlgi Göstermiyor” (2008) başlığını taşıyor ve okumaya ve kütüphane kullanmaya teşvik çabalarının Ankara’nın Etimesgut, Çankaya gibi semtlerinde olumlu sonuç vermediği belirtilmekte ve yalnızca Keçiören’de durumun farklı olduğuna işaret edilmektedir.

2006 yılı ortalarında Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, Ulaştırma Bakanlığı ile işbirliği içinde; eve bağımlı hasta, özürlü veya yaşlı kişiler için ‘Eve Teslim Kitap Projesi’ ni başlatmıştır (Özürlü vatandaşlara ‘eve kitap servisi’, 2006, 6 Temmuz). Çeşitli haber organlarında yer verilen bu girişimden iki yıl sonra sunulmak istenen hizmetin ilgi görmediği haberi yayınlanmıştır (Kitap projesinde sınıfta kaldık, 2008, 2 Kasım). Bu proje 20 ilde uygulamaya konulmuş ve iki yıl boyunca 63 kişi hizmetten yararlanmak için başvurmuştur.

Göze çarpan diğer bir haber ise, ilk bakışta kütüphane bağlantılı gibi görünme ve haberde kütüphaneler anılmasa da, kütüphanelerle yakından ilgilidir. Kamu İnternet Erişim Merkezleri (KIEM)’nin kapılarındaki kilitlerle erişilmez oldukları haberi, “250 milyon harcanan merkezler kapalı” başlığını taşımaktadır. Haberin alt başlığı ise “Ulaştırma ve Milli Eğitim Bakanlıklarının işbirliği ile Türkiye’nin dört bir yanında kurulan ‘kamu internet erişim merkezleri’ne giden öğrenciler, kilitli kapılarla karşılaşılıyor” şeklindedir (2009, 27 Ocak).

Mesleki çevrenin gündemini en yoğun işgal eden konu, halk kütüphanelerinin belediyelere devri sürecinin başlatılması olmuştur. *Türk Kütüphaneciliği* dergisinde konu ile ilgili muhtelif makaleler yer almıştır (Akman, 2008, Faydalıgül ve Yılmaz, 2007, Duman, 2004, Yılmaz, 1997, 2005 vd.). Bu değişimle ilgili olarak duyulan kaygılar ve karşı görüşlerin dayanakları litetarürde ve kutup-1 listesi arşivinde bulunabilir.

2009 yılı başları itibariyle geline nokta 200’den fazla halk kütüphanesi belediyelere devredilmiş bulunmaktadır. 2009 yılı sonuna dek tüm halk kütüphanelerinin devrinin tamamlanması hedeflenmektedir (Devlet Planlama Teşkilatı, 2008, 10 Kasım). 2006 verilerini içeren 2007 yılı Türkiye İstatistik Yıllığı’na göre halk ve çocuk kütüphanesi sayısı 1.178 olup toplam kitap sayısı 12.958.376, okuyucu sayısı ise 21.138.821’dir (Türkiye İstatistik Yıllığı, 2007). Halk kütüphanelerinin Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü web sayfasından sunulan bağlantılara göre yalnızca 400 dolayında kütüphane, kataloğunu İnternet ortamında sunmaktadır (ekutuphane.net, 2008). Sayıları giderek artan belediyelere

bağlı kütüphanelerle ilgili olarak herhangi bir toplu veri elde edilememiştir. Yalnızca İstanbul'un bir ilçesinde 25 bilgi evi kurulduğu düşünülürse hizmet noktalarının aslında hayli artmış olduğu tahmin edilebilir (Ümraniye, 2002 - 2008).

Halk Kütüphaneleri ile ilgili Politikalar

Ülkemizde yüzyılın başlarında sayıları 1500'e yaklaşmış olan halk kütüphanelerinin 10 yıllık bir dönemde bir kısmı kapatılarak 1200'lere gerilemesi ve belediyelere devredilmesi noktasına getiren politikaların neler olduğunun izi politika belgelerinde sürülürken gelecek için ne beklenebileceğinin ipuçları da ortaya çıkabilir.

Yukarıda anılan İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi (Birleşmiş Milletler, 1948)' nin yanısıra Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "Bilim ve sanat hürriyeti" başlığını taşıyan IX. Bölüm'ünde yer alan "Herkes, bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir" şeklinde ifade edilmiş olan 27. madde'si kütüphane hizmetlerinin temel dayanağını oluşturmaktadır. (Türkiye Cumhuriyeti, 1982).

Türkiye'de halk kütüphanelerinin günümüzdeki rolünü ve konumunu belirleyici politika belgeleri çerçevesinde, hiç kuşkusuz eğer erişilebilseydi, temel belge olarak Kültür ve Turizm Bakanlığı Stratejik Planı ele alınacaktı. Ancak söz konusu plan, Devlet Planlama Teşkilatı web sitesinde yayınlanan Kamuda Stratejik Yönetim: Mevcut Durum (2009) adlı belgede belirtildiğine göre DPT'de değerlendirme aşamasında olup henüz yayınlanmadığından araştırma kapsamına alınamamıştır. Bununla birlikte Stratejik Plan Temel Başlıklar (Taslak) başlıklı belgede (T.C. Kültür..., s.6), Stratejik Plan hazırlanırken, kısaca PESTS olarak anılan siyasi, ekonomik, toplumsal ve teknolojik ortam analizine esas alınacak belgeler listelenmekte olup, bu araştırma kapsamında incelenmesi düşünülen temel politika belgelerinin söz konusu listede yer aldıkları görülmüştür:

- 2007-2013 dönemini kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planı,
- 2006-2008 dönemini kapsayan Orta Vadeli Program,
- 2007-2013 Kültür Özel İhtisas Komisyonu Raporu,
- Bilgi Toplumu Eylem Stratejisi.

Söz konusu belgede ayrıca anılan "Bakanlık faaliyet alanı ile ilgili ulusal, bölgesel ve sektörel plan ve programlar" ile "Kültür Şurası Kararları" nın da incelenmelerinin belki yararlı olabileceği düşünülmeyle birlikte inceleme olanağı maalesef bulunamamış, 2023 Türkiye Vizyonu olarak anılan 2001 – 2023 yılları-

ni kapsıyan Uzun Vadeli Strateji (Devlet PlanlamaTeşkilatı, 2000) ile 58. - 60. Hükümet programları incelemeye dahil edilmişlerdir (T.C., 2003 ve 2008).

2023 Türkiye vizyonunun geliştirilmesinde dünyada köklü ekonomik ve sosyal değişimlerin yaşandığı bir dönemde değişimin sunabileceği imkanlardan ülkenin en üst düzeyde yararlanabilmesini sağlamak için uzun vadeli bir gelişme stratejisinin gerekliliği hareket noktası olmuştur. Stratejide temel amaç şöyle belirlenmiştir:

Atatürk'ün gösterdiği çağdaş uygarlık düzeyini aşma hedefi doğrultusunda, Türkiye'nin 21 inci yüzyılda kültür ve uygarlığın en ileri aşamasına ulaşarak dünya standardında üreten, gelirini adil paylaşan, insan hak ve sorumluluklarını güvenceye alan, hukukun üstünlüğünü, katılımcı demokrasiyi, laikliği, din ve vicdan özgürlüğünü en üst düzeyde gerçekleştiren, küresel düzeyde etkili bir dünya devleti olmasıdır. Bilgi toplumuna dönüşümün sağlanarak dünya hasulasından daha yüksek oranda pay alınması, toplumun yaşam kalitesinin yükseltilmesi, bilim ve uygarlığa katkı ile bölgesel ve küresel düzeylerdeki kararlarda etkin söz sahipliği uzun dönemli gelişme stratejimizin nesnel amaçlarını oluşturmaktadır (Devlet Planlama Teşkilatı, 2000, s.21).

Bu uzun vadeli hedef doğrultusunda günümüzdeki uygulamaları etkileyen daha güncel politika belgelerine yönelinecek olursa, 2002 sonbaharında iktidarı devralan 58. hükümetin 2003 yılında yayınladığı Acil Eylem Planı'nda merkezi idarenin taşra teşkilatlarından; sağlık, milli eğitim (müfredat belirleme ve denetim yetkisi merkezi idarede olmak üzere), kültür, çevre, orman ve diğer pek çok müdürlüğün yetki, görev, personel, bina, lojman, arsa, misafirhane gibi bütün araç ve gereçleriyle birlikte İl İdarelerine devredileceği ifadesinin yer aldığı görülür (T.C. 58. Hükümet Acil Eylem Planı, 2003, s.31).

59.Hükümet Programı'nda ise “Evrensel kurallar, çağdaş standartlar ve etkin uygulama anlamında devleti ve kurumlarını görev, yetki ve sorumluluk açısından yeniden yapılandırmak ve şekillendirmek” hedef olarak belirlenmiştir ve kurumlar arasında doğal olarak kütüphanelerin de yer aldığı düşünülebilir. Bir önceki programda kullanılan “il idarelerine devir” gibi somut bir ifadeden “yeniden yapılandırma” gibi daha belirsiz bir ifadeye geçiş, bir görüş değişikliğinin işaretlerini vermektedir (T.C. 59. Hükümet Programı, 2003). Ancak bu değişikliğin nedeni saptanamamıştır.

Yılmaz'ın (2004, s.12) "Türkiye'de Eğitim Politikası ve Kütüphane" başlıklı kitabında nedenleri ile açıkladığı kütüphanelerle eğitim arasında var olan organik bağ göz önünde tutularak, eğitimle ilgili hedefleri de kütüphanelerin katkı yapabileceği veya etkilenebileceği boyutlar açısından gözden geçirmekte yarar vardır. 59. Hükümet Programı'nda bu bağlamda şu satırlar göze çarpmaktadır:

"... eğitim, her alandaki kalkınmanın en önemli unsurudur. Beşeri sermayeyi etkin kullanmayan toplumlar, rekabet şanslarını kaybetmeye mahkumdur. Eğitim alanında oluşacak zaafklar, hiçbir alandaki üstünlükle giderilemez. Buna karşılık eğitim alanında yakalanacak üstün seviyeler, diğer tüm alanların toplam kalitesini yükseltir."

Bu çerçevede zaafkların giderilmesi öncelikli hedeflerden biri olarak sayılmıştır. Diğer ülkelerde kütüphanelerin yaşam boyu öğrenme konusunda oynadığı rol göz önüne alındığında Türkiye'nin de benzeri bir politika benimseyip benimsemeyeceği hususunu araştırma gereği duyulmuştur. 59. Hükümet Programında konuya şu şekilde yer verildiği görülmektedir: "Eğitim ve öğrenim hakkının kullanılmasının önündeki engeller kaldırılacak; eğitim, hayat boyu sürecek bir süreç olarak kabul ve teşvik edilerek, kademeler arasında yatay ve dikey geçiş imkanları sağlanacaktır" (T.C. 59. Hükümet Programı, 2003).

Ocak 2008'de yayınlanan 60. Hükümet Programı Eylem Planı'nda, siyasi ve ekonomik istikrarını sağlam bir zemine oturtan Türkiye için yeni dönem; sosyal istikrarın da pekiştirileceği, toplumsal yapının güçlendirileceği bir sosyal restorasyon dönemi olarak değerlendirilmiş ve istihdamdan eğitim ve sağlığa kadar ülke insanlarının hayat kalitesini doğrudan etkileyen sosyal ve ekonomik politikalara öncelik verilmesi hedeflenmiştir. Eylem Programı'nın sunuşunda ayrıca bilgi toplumuna dönüşüm vizyonu doğrultusunda halkın hayatını kolaylaştırma ve üretim süreçlerini etkinleştirme amaçları da vurgulanmıştır. (T.C. 60. Hükümet Programı Eylem Planı, 2008, ii). AB'ye katılım sürecinin, ulusun siyasal, ekonomik, sosyal ve hukuki standartlarını yükselten bir yeniden yapılanma süreci olarak değerlendirildiği ifadesine de yine sunuşta rastlanmaktadır (T.C. 60. Hükümet..., 2008, iii).

Eylem Planı maddeler halinde ifade edilen hedefleri ile sunuşta belirtilen yaklaşım ve önceliklerin ne şekilde yaşama geçirileceği, somutlaşacağı konusunda fikir vermektedir. Halk kütüphaneleri ile ilgisi dolayısıyla göze çarpan başlıklar şunlardır:

- DHD02 Temel hak ve özgürlükler güçlendirilecektir.
- DHD03 Sivil toplum güçlendirilecek ve etkili bir kamuoyu denetimi sağlanacaktır.
- SYG01 Okulların bilgi teknolojileri altyapısı tamamlanacaktır.
- SYG02 Eğitimin kalitesi iyileştirilecektir.
- SYG07 Bilişim okur-yazarlığı artırılacaktır.
- İST08 “Meslek Edin-İşin Hazır”, “Gençler İş Adamı Oluyor”, “Kadın Girişimcilik” gibi aktif işgücü programları uygulanmaya başlanacaktır.
- YDY11 Kümelenme politikaları oluşturularak KOBİ’lerin müşterek yatırımları kümelenme yaklaşımı çerçevesinde desteklenecek ve OSB yönetimlerinin bu konuda rol üstlenmeleri sağlanacaktır.
- VSY02 Yerel yönetimlerin finansman ve hizmet imkânları kuvvetlendirilecektir.
- KSN01 Özel sektörün kültürel ve sanatsal faaliyetler alanındaki etkinliğinin artırılması için çalışmalar devam edecektir.

Halk kütüphaneleri açısından önemli belgelerden bir diğeri *Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı*’dır (2006). Strateji belgesinin Eğitim ve Kültür Hizmetleri başlığı altında “Kütüphane hizmetleri, katalog tarama ve içeriğe erişim hizmetleri elektronik ortamda sunulur hale getirilecektir” ifadesine yer verilmiştir. (Bilgi toplumu..., 2006, s.32). Eylem Planı’nda ise yapılmak istenenler daha somutlaştırılarak “Entegre e-kütüphane sistemi” ile öngörülen hizmetler şöyle belirlenmiştir:

- Ülkedeki tüm kütüphanelerde yer alan kaynakların tek noktadan sorgulanabilmesi; kitap ayırtma, talep, uzatma, ceza ödeme gibi işlemlerin çevrimiçi gerçekleştirilebilmesi; elektronik kanallardan kullanıcılara çeşitli bilgilendirme mesajları yollanabilmesini sağlayacak sistem kurulacaktır.
- Seçili kütüphane materyallerine (kitap, tez, saydam, vb.) ve devlet arşivlerinde yer alan sık kullanılan belgelere çevrimiçi erişim imkanı sağlanacaktır.
- Farklı kurumlar tarafından yürütülen e-kütüphane çalışmaları birleştirilecektir (s. 18).

Orta vadeli ve yıllık uygulama programları biraz daha somut saptamalar yapma olanağı veren referans noktaları içerebilmektedirler. 2003 yılı sonunda kamu mali yönetimi ve kontrol alanında yapılan yeni düzenlemelerin ürünü olarak ilki 2006 – 2008 dönemi için hazırlanan orta vadeli programlar “makro politikaların

yanı sıra, temel gelişme eksenlerini ve ana sektörleri kapsamaktadır” (Devlet Planlama Teşkilatı, t.y. s. 1). 2006 - 2008 Orta Vadeli Programı’nın III. Program dönemi gelişme eksenleri altında insan kaynaklarının geliştirilmesi ve istihdam edilebilirliğin artırılması ile ilgili olarak rekabet gücü yüksek bir ekonomi ve sürdürülebilir bir kalkınma için belirlenen politikalar çerçevesinde “Özellikle eğitilmiş genç işsizlerin istihdamını sağlamak üzere, uzaktan ve yaygın eğitim imkanları kullanılarak, bilgi ve iletişim teknolojileri alanında ihtiyaç duyulan insan gücünün yetiştirilmesi” hususuna yer verilmiştir. Sosyal içerme ve yoksullukla mücadele başlığı altında ise “yoksulluğa ve sosyal dışlanmaya maruz veya bu risk altında olan birey ve grupların ekonomik ve sosyal hayata aktif katılımlarının artırılması ve yaşam kalitelerinin yükseltilerek toplumsal dayanışma ve bütünleşmenin sağlanması temel amaçtır” denilerek “nüfusun tümünü kapsayan ve dezavantajlı grupları topluma entegre eden bir sosyal koruma ağının oluşturulması, kamunun sunduğu hizmetlere erişilebilirliğin artırılması gibi hususların esas alınacağı belirtilmiştir. Bu çerçevede eğitim ve sağlık hizmetlerine dezavantajlı grupların erişiminin artırılması söz konusudur. İşletmelerin rekabet gücünün artırılması diğer bir amaçtır. Bölgesel gelişme ve bölgesel gelişmişlik farklılıklarının azaltılması; iyi yönetim başlığı altında ise etkin ve güvenilir bir e-Devlet yapısı oluşturularak; e-Devlet hizmetlerinin kullanımının yaygınlaştırılmasına yönelik amaçlar göze çarpmaktadır (Devlet ..., t.y. s.11 - 15).

2006 -2008 Orta Vadeli Programı’nın sektörel politikaları arasında eğitimle ilgili olarak “Düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, yeni fikirlerle açık, özgüven ve sorumluluk duygusuna sahip, Atatürk ilkelerine bağlı, demokratik değerleri benimsemiş, milli kültürü özümsemiş, farklı kültürleri yorumlayabilen bilgi toplumu insanını yetiştirmek eğitim politikasının temel amacı” olarak ifade edilmiştir (Devlet ..., t.y. s.16).

2008 Yılı Uygulama Programı’nda 6. Öncelik olarak belirlenen, eğitimde bilgi teknolojilerinin kullanımının yaygınlaştırılması ve etkin hale getirilmesi konusu ile ilgili olarak öngörülen birinci tedbir örgün ve yaygın eğitim bilgi ve iletişim teknolojileri ile desteklenmesi ve gerekli altyapının tamamlanması olup bu kapsamda BT laboratuvarlarının planlanan tüm okullarda kurulumu hızla tamamlanarak bu laboratuvarlarda çoklu ortam kütüphaneleri oluşturulması ve öğrencilere laboratuvarlarda temel BT eğitimi verilerek oluşturulan kütüphaneden yararlanmalarının sağlanması ve ayrıca, BT laboratuvarlarının belirli saatler arasında vatandaşların da kullanımına açılması hedeflenmiştir (2008, s.212).

Kültür Bakanlığı için belirlenen önceliklerden birisi ise toplumun her kesiminin kültürel faaliyetlere kolay erişimi ve eşit yararlanması amacıyla gerekli

tedbirlerin alınmasıdır (2008 Yılı Programı, s.236). Üniversiteler, Yerel Yönetimler ve STK'larla işbirliğinin öngörüldüğü bu alanda yapılacak işlemler ve açıklamalarına şöyle yer verilmiştir:

“Eğitimsizlik veya bilgi eksikliği sonucu ortaya çıkan, kültür değerlerimizin tanınmaması ve buna bağlı olarak toplumumuzda kendisini gösteren kültürel yabancılaşmayı önleyici çalışmalar yapılacaktır. ... Kütüphanelerin sayıları artırılıp modernize edilecek ve kütüphanecilik alanında yerel yönetimlerle özel kuruluşların etkin rol almasını sağlayacak yasal düzenlemeler yapılacaktır (2008 Yılı Programı, s.262).”

2006 - 2010 yıllarını kapsayan Bilgi Toplumu Stratejisi'nin bir gereği olan e-Dönüşüm Türkiye Projesi'nin önemli bir bileşeni olan e-devlet yaklaşımı; vatan- daşın elektronik ortamda sunulacak kamu hizmetlerine farklı platformlardan, güvenilir şekilde ve tek noktadan erişebilecekleri, paydaşların ihtiyaçlarına odaklanmış, birlikte işler ve bütünleşik hizmetlerin sunulacağı, katılımcı, şeffaf ve hesap verebilir bir devlet yapısının oluşturulmasını öngörmektedir. 2006 yılından başlayarak e-devletin işleyişi için gerekli olan teknik, yasal ve idari altyapıların oluşturulması amacıyla yapılacak çalışmalar, 2010 yılına dek ulaşılması öngörülen hedefler doğrultusunda yıllık programlarda yerini almıştır. Örneğin 2009 Yılı Programı'nda “e-Devlet uygulamalarının yaygınlaştırılması ve etkinleştirilmesi” başlığı altında konu oldukça kapsamlı bir biçimde ele alınmıştır. Alınacak tedbirler arasında e-Devlet Ana Kapısının hayata geçirilmesi ve yaygınlaştırma çalışmalarının başlatılması vardır. (2009 yılı programı, ss.242-244).

2009 yılı programında halk kütüphaneleri açısından büyük önem taşıyan husus 92. Öncelik olan Kültürel ürün ve tesislerin etkin kullanılması, ölçülmesi ve ekonomik değer kazandırılmasına önem verilmesi kapsamında “Kültürel tesis ve faaliyetler kademeli olarak yerel yönetimlere devredilecektir” açıklaması ile yer alan 190. tedbirdir (Devlet Planlama Teşkilatı, 2008, s.222).

Değerlendirme

Bir önceki bölümde yer verilen çeşitli temel politika belgelerinden alıntılara bakıldığında toplumsal içe alma, yaşam boyu öğrenme, yaşam kalitesinin yükseltilmesi, küresel ekonomide rekabetçi, güçlü bir konuma gelme gibi hususlarla, AB'nin Lizbon 2010 stratejisi hedefleri (European Commission, t.y.) açısından Avrupa ve Türkiye gündeminin koşutluk içinde olduğu görülmektedir. Halk kütüphaneleri açısından bakıldığında da, ana hatları ile Türkiye'nin batı ülkeleri ile aynı yönde hareket ettiği ve batı ülkelerinde kütüphane hizmetleri alanında göz-

lemlenen yaklaşımların aynen geçerli olduğu sonucuna varılabilir. Örneğin Halk kütüphanesi hizmetlerinin yerel yönetimler tarafından sunulması batının benimsemiş olduğu modeldir. Türkiye'nin de aynı yapıyı hedeflediği görülmektedir.

Bilgi toplumuna dönüşüm ve AB ile uyum alanlarında, hiç kuşkusuz önümüzde daha gidilecek uzun bir yol olmakla birlikte, kayda değer bir mesafe de katedilmiştir. 10 yıl öncesinden çok farklı biçimde, artık kamu kuruluşlarında stratejik planlar, performans programları ve faaliyet raporları ile batı tarzında planlı bir yönetim anlayışının belli ölçüde yerleştiği; belediyelerin stratejik planlarından çeşitli kamu kurumlarının faaliyet raporlarına dek yönetim alanında bilgi edinme olanağı sağlayan belgelerin ağ ortamında kullanıma açılması ile devletin belli ölçüde şeffaflaştığı gözlemlenmektedir.

Benimsenen politikaların yaşama geçirilmesi; beraberinde bir hayli yasal ve idari düzenlemeler yapılması ve ilgili personelin eğitilmesi gibi çalışmaların da gerçekleştirilmesini gerektirmektedir. Konunun dağılmaması açısından ilgili yasal düzenlemeler boyutu ele alınmayacaktır. Ancak Avrupa Konseyi Teknik Yardım Projesi kapsamında gerçekleştirilen Mahalli İdareler Reformu Projesi'ne değinmeden konuyu değerlendirmek mümkün görünmemektedir.

2005 - 2007 yılları arasında gerçekleştirilen projede Avrupa Komisyonu, Avrupa Konseyi, Birleşmiş Milletler Kalkındırma Programı (UNDP) yer almışlardır. Projenin web sitesinde yerel yönetimlerin güçlendirilmesi çerçevesinde, bakanlıkların ve bağlı ve ilgili kuruluşların politika belirleme, standart oluşturma, denetleme ve eğitim faaliyetleri dışındaki uygulamaya yönelik görev, yetki ve kaynaklarının Valilikler ve İl Özel İdareleri ağırlıklı olmak üzere mahalli idarelere devredileceği belirtilmektedir. Yerel idare birimleri, il idareleri, belediyeler ve köyler; hizmet, bina, araç-gereç ve personel gibi konularda her türlü işbirliği ve ortak proje uygulamasını kendi karar organlarının karşılıklı kararlarıyla yapabilecektir (Mahalli İdareler Reformu, t.y).

Halk kütüphanelerinin belediyelere devrinin gündeme gelmesi ile birlikte kütüphanecilik camiası belediyelerin bu hizmeti yürütebilme kapasiteleri açısından ciddi kaygılar duymuşlardır. Bu proje ile yerel yönetimlerin, yalnız kütüphaneler değil kendilerine devredilecek tüm kamu hizmetlerini yürütebilecek kapasiteye kavuşabilmeleri için güçlendirilmeleri için çalışmalar yürütülmüş olduğunu saptamak oldukça rahatlatıcıdır.

Proje ile ilgili açıklamalarda yerel yönetimlerin kendi kaynaklarını oluşturan idari birimler olmaları hususu dikkat çekicidir. Mutlaka kaynak oluşturmaları için mekanizmalar yaratılacaktır, ancak kaynakların sınırlılığı, kamu harcamalarını kısıtlama çabaları ve ülkemizde kütüphane hizmetleri için talep düzeyi göz

önünde tutulduğunda yerine göre kaynak tahsisi konusunda sıkıntılar yaşanabileceği yönündeki kaygılara katılmamak olası değildir.

Çeşitli belediyelerin stratejik planları, web sitelerinde yaptıkları bilgilendirmeler veya haklarında çıkan haberler gibi çeşitli kaynaklar gözden geçirildiğinde sosyal belediyecilik ilkesi doğrultusunda bazı belediyelerin yeni kütüphaneler kurma ve etkin kütüphane hizmeti verme konusunda gayretleri, planlarında yer alan hedefler bu hizmet alanına önem verildiği izlenimini yaratmaktadır (Ümraniye, Denizli, Pendik, Selçuklu vd.) Buna karşın, örneğin makalenin baş kısımlarında anılan Çemişgezek Kaymakamlığı web sitesinin tarihlenmemiş eğitim sayfasında her ne kadar “İlçemizde mevcut Halk Kütüphanesi’nin bina ve kitap yönünden bir problemi bulunmamakta ve 2006 yılı Ekim ayı itibarıyla 9.350 adet kitap olup, 2006 yılında okuyucu sayısı 8.000’e yaklaşmıştır” (Çemişgezek Kaymakamlığı, t.y.) ifadesi yer alsada, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü web sitesinde yapılan sorgulama sonucunda Çemişgezek İlçe Halk Kütüphanesi’nin geçici olarak kapalı olduğu bilgisinin alınması ve belediye web sitesinde (<http://www.cemisgezek.bel.tr/>) kütüphane hizmetleriyle ilgili herhangi bir bilgiye rastlanmaması halen ilçede en azından kayda değer ölçüde bir kütüphane hizmeti sunulmadığı kanısını doğurmaktadır.

Tüm belediyelerin sundukları kütüphane hizmetleri konusunda toplu bir tablo ile kütüphanelerin ülkeye dağılımı konusunda veri bulunamamıştır. Muhtemelen kullanıma açık böyle bir veri seti mevcut değildir. Veri yokluğunda ancak varsayım ve tahminlerle yapılacak değerlendirmeler hiç kuşkusuz sağlıklı olmayacaktır ve değerlendirmesi yapılamayan bir hizmet sunuluyor olması kendi içinde başlı başına bir sorundur.

Oran ne olursa olsun, eğer bir ülkede iyi ya da yeterli düzeyde kütüphane hizmeti sunan belediyelerin yanı sıra kütüphanenin adı yok denebilecek yerler de varsa, varsılla yoksul arasındaki uçurumun halen yüksek düzeyde olduğu ülkede bu uçurumun kapatılma şansı olduğu herhalde söylenemez. Temel insan haklarının karşılandığı, ülke insanlarına fırsat eşitliği sunulduğu da herhalde söylenebilir. Ülke genelinde bilgiye erişim açısından adil bir biçimde, ülkenin her yöresinde eşit koşullarda hizmet sunulmasını sağlayacak daha dengeli bir uygulamanın güvence altına alınması için politika belirleme, standart oluşturma, denetleme konularında merkezi idarenin sorumluluk ve yetkilerini koruması önem taşımaktadır. Böyle bir yapılanmanın örnekleri Finlandiya, Danimarka, İngiltere gibi çeşitli ülkelerde görülmektedir. Halen belediyelere devredilmiş olan 200 dolayındaki halk kütüphanesinin ne koşullarda devredildiği meslek çevrelerinde bilinmediği gibi, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü tarafından beklenen mer-

kezi rolün üstlenilip üstlenilmeyeceği de bilinmemektedir. Yetkililerin bu konunun öneminin ayırında oldukları ve gereken önlemlerin alınacağı beklentisi boşa çıkmamalıdır. Bu yeniden yapılanma sürecinde İngiltere’de işlevsel bir rol oynayan MLA benzeri bir Kültür Kurumları Kurulu’nun oluşturulması da yararlı olur.

Yerel idari birimlerin hizmet, araç-gereç ve benzeri konularda işbirliği yapmaya teşvik edici bir anlayışın yaratılacak olması kütüphane hizmetleri açısından önem taşıyan bir husustur. Kütüphane hizmetleri işbirliğine elverişli özellikler taşımaktadırlar ve işbirliği yapılmak suretiyle daha zengin kaynak sunumu ve hizmetlerde iyileştirme sağlanabilir.

Nitelikli hizmet için mesleğinin profesyoneli olan ve kendisini sürekli yenileyen personele gereksinim vardır. Mesleki gelişim için ihtiyaç duyulacak personel eğitimleri gibi bazı konularda belki bölgesel düzeyde işbirliğine tanık olunabilir.

Bu makalede veri kaynağı olarak büyük ölçüde haberlerden yola çıkılmıştır. Yurt dışı haberlerle yurt içi haberler karşılaştırıldığında bazı çelişkiler göze çarpmaktadır. Örneğin ABD’de kriz döneminde kütüphane kullanımını artarken, ülkemizde bir yıl önce başlatılan eve kitap teslimi hizmetine ilgi gösterilmediği ve beklenen sonucun alınmadığı açıklanmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı’nın sorumluluğu altında açılan Kamu İnternet Erişim Merkezleri (KİEM) nin kapılarındaki kilitler nedeniyle şikayet konusu olmaları basına yansıyan diğer bir haberdır. Bu haberler, neden, nasıl, niçinle başlayan pek çok soru yaratmakta olup, her biri ayrı bir araştırma konusu olabilirler. Örneğin eve teslim projesinde sunulan kitapların potansiyel kullanıcıların ilgi alanları ile ne ölçüde örtüştüğü, koleksiyonda sesli kitaplar da olup olmadığı ile başlamak üzere düzinelerle husus sorgulanabilir. Ersoy’un 1972 yılında yaptığı

Ranganathan “her okuyucunun bir kitabı, her kitabın bir okuyucusu vardır” kurallarını ortaya koymakla çok iyi bir davranış göstermişti. Bugün dünyanın bir çok ülkelerinde, özellikle kütüphanecilikte geri kalmış yerlerde, okuyucusunu bulamamış kitaplarla, kitabını bulamamış okuyucunun sayısı az değildir. Türkiye’nin de bu sorunu tam çözdüğü söylenemez şeklindeki saptamasının hala geçerli olduğu söylenebilir. Bu çalışmada aktarılan haberlerin başlı başına araştırma konusu olabilecek çeşitli boyutları vardır. Konuya ana hatlarıyla bakıldığında Türkiye’deki tablonun batı ülkeleriyle örtüşmediği ve yaklaşımlarda belirgin bir farklılık olduğu göze çarpmaktadır.

Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği’nde kütüphanelerin “bütün va-

tandaşların bilgi edinmek, kendilerini yetiştirmek ve zamanlarını değerlendirmek için kitaplardan ve diğer bilgi kaynaklarından serbestçe, ücretsiz olarak yararlanmalarını” sağlamak üzere kurulduğu belirtilmektedir. Ancak kütüphanelerin daha çok ödevleri için kaynak arıyan öğrenciler tarafından kullanıldığı ve koleksiyonların toplumun çeşitli kesimlerinden ve her yaş grubundan insanların ihtiyaçlarına ve ilgilerine yanıt verecek koleksiyon geliştirme politikaları çerçevesinde özenle oluşturulmadıkları genel olarak bilinmektedir.

Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü web sitesi anasayfasında bir canlandırma ile yer alan özdeyiş “Okumak aydınlanmaktır, okumak yücelmektir, okumak kendini bilmektir, okumak hayatı algılamaktır, okumak dünyayı algılamaktır, şimdi yanibaşımızda özgür, gelişen, yaşayan kütüphaneler var” şeklindedir. Bu özdeyiş güzel ve anlamlı olmakla birlikte hitap edilen kişiden çok okuma eylemine odaklı olduğu izlenimini vermektedir.

Yazar, 1972’de Kitap Yılı vesilesi ile yazdığı bir yazısında halk kütüphanelerinin sosyo-ekonomik gelişmede oynayabilecekleri role değinmiştir ([Aslan] Alpay, 1972). 30 yıla yakın süre sonra, 1998 yılında bilgi toplumuna dönüşüm konusunda yaptığı bir çalışmada 7. Beş Yıllık Kalkınma Planı ile ilgili olarak, stratejiler belirlenirken sosyo-ekonomik kalkınma ve demokrasinin yerleşmesi açısından toplumsal boyutun ele alınmasının sağlıklı bir yaklaşım olacağını vurgulama gereği duymuş; 2000 yılında, bilgi toplumuna dönüşümde kütüphane ve enformasyon hizmetleri alanında var olan potansiyelin değerlendirilmesinin yararlı olacağına dikkatleri çekmeye çalışmıştır (Aslan, 2000). Bu çalışmaların yürütüldüğü uzun zaman kesitinde O günlerden 9. Kalkınma Planı’nın yürürlükte olduğu bugüne dek hala halk kütüphanelerinin Türkiye’de böyle bir rol yüklediği ve etkili olduğunu gösteren herhangi bir veri bulunmamaktadır.

İncelenen politika belgeleri Türkiye’de kütüphanelerin daha çok kültürel anlamda okuma ve etkinliklere mekan sağlama işlevleri ile öne çıkarıldığını; bilgi teknolojileri kullanımlarının İnternet üzerinden kataloglarını sunma ve bazı işlemlerin yapılması ve fiziksel kaynakların dijitalleştirilmesi ile sınırlı olarak düşünüldüğü kanaati uyandırarak web sitesinin yarattığı izlenimini pekiştirmektedir. Oysa batı ülkeleri toplumsal sorunların çözümü ve bilgi toplumu hedefine yönelik olarak halk kütüphanelerinin potansiyelini mobilize etmişlerdir ve katkılarından yararlanmaktadırlar.

ABD’de Kütüphane Destek Ağı’nın hazırlamış olduğu ve kütüphane web sitelerinden bağlantı ile erişilebilen bir kütüphane kartı ile yapılabilecek 50 şeyin listesi kullanıcı odaklı bir yaklaşımla kullanıcının kütüphanede kendisi için neler bulabileceği hakkında fikir vermektedir. Liste incelendiğinde pek çok madde-

nin kişilerin günlük yaşamları ve ihtiyaçları ile yakından ilintili olduğu görülmektedir. Birkaç seçenek aktarılacak olursa aradaki yaklaşım farkı biraz daha netleşebilir: Nasıl daha az vergi ödeyebileceğinizi öğrenin, bahçenizdeki çiçeklerin donmasını nasıl önleyebileceğinizi keşfedin, iş görüşmesi hazırlığı yapın, beğendiğiniz kitaplar üzerine tartışmak için Kitaplardan Söz Edelim Grubuna katılın vb. (50 ways to use your library, t.y.).

Batı ülkeleri halk kütüphanelerinde,

- romandan film DVD'sine, dergiden müzik CD'sine, her konuda basılı kitaptan elektronik kitap ve dergi veri tabanlarına uzanan; tür itibariyle çeşitlilik, içerik itibariyle gerek iyi vakit geçirme, gerekse bilgi edinme isteklerine yanıt verebilecek zenginlikte kültür ürünü ve bilgi kaynağı ile hizmet verilmektedir;
- kütüphanelerde İnternet hizmeti sunma oranı pek çok ülkede artık % 100'dür. Gerek bilgisayar kullanımında, gerekse elektronik ortamdaki bilgilere erişme, e-devlet hizmetlerinden, elektronik ortamda sunulan yaşam boyu öğrenme olanaklarından yararlanma konularında; işi insanların bilgi edinme çabalarında yardımcı olmak, bilgi ile insan arasında aracı rolü oynamak olan kütüphanecilerden destek alma şansına sahiptirler;
- hizmet verdikleri çevrenin toplumsal gereksinimlerine yanıt veren özel programlarla dışlanmış kişilerin topluma kazandırılması, çok kültürlü toplumlarda uyumlanma vb. gibi toplumsal sorunların çözümüne katkı yapmaktadırlar;
- kütüphanelerin hizmet saatleri insanların iş saatleri dışında kütüphaneden yararlanmalarına uygundur;
- insanların yaşam alanlarına makul mesafede kolayca erişebilecekleri, makul sayıda hizmet noktaları vardır.

Batı insanı kütüphaneyi yaşamına yararlı katkı yaptığı için kullanmakta ve buna dayalı olarak bir değer biçmektedir. Okuma oranlarında genelde bir düşüş dünya çapında yaşanırken fiziksel ve elektronik kaynakların bir arada sunulması birbirinin kullanımını tetikleyerek olumlu etki yapmaktadır. Basılı ortamda olsun, elektronik ortamda olsun, tüm bilgi kaynaklarının bir arada sunulduğu ve aynı zamanda elektronik hizmetlerden de yararlanılabildiği durumlarda bir kaynak ya da hizmet kullanılırken diğerinin varlığı farkedilerek bir yönelim olmakta ve daha iyi sonuçlar alınmaktadır. İngiltere'de yapılan bir araştırmanın ortaya koyduğu gibi İnternet kullanmak için kütüphanenin öğrenme merkezine gelen bir kişi gözüne takılan bir kitap, videokaset veya CD'yi ödünç alarak kütüphaneden ayrılabilir (Hand, 2005, s.382).

Kamu İnternet Erişim Merkezleri (KİEM) nin nerelerde kurulacağı ve nasıl hizmet sunulacağı konusunda yaklaşımlar ülkeden ülkeye farklılıklar göstermiştir. İskoçya Hükümeti'nin yurttaşlarına 2001 - 2005 yılları arasında kentlerde 1 mil, kırsal bölgelerde 5 mil içinde İnternet erişimi olanağı sunmayı hedefleyerek yürüttüğü projenin sonunda KİEM'lerin dağılımı % 62 oranında halkın ziyaret ettiği iş yerleri, % 11 oranında aralarında halk kütüphanelerinin de bulunduğu kamu kuruluşları, % 27 oranında sivil toplum örgütlerinin gönüllü hizmetler sundukları ortamlar ve topluluk mekanları şeklinde olmuştur. Her mekanda uygulama aynı ölçüde başarılı olamamıştır (The Scottish Government, 2004). Okulların 1995 yılında olumsuz ekonomik koşullara karşın İnternet'e bağlandığı Estonya'da, 1997 yılında Birleşmiş Milletler Kalkındırma Programı'nın bir projesi kapsamında KİEM'ler kurulması gündeme geldiğinde öncelik “ kütüphaneler, müzeler, bilgi merkezleri gibi insanların geleneksel olarak ziyaret ettikleri ve KİEM kurulmasının ziyaretleri artıracığı kuruluşlar”a verilmiştir (Kalvet, 1999). 2000 yılında ise en küçük köyde bile olsa her kütüphanede KİEM kurulması yasa ile zorunluluk haline getirilmiştir (Tallo, 2007). Bu ülkede 2001 yılı ile 2002 verileri karşılaştırıldığında KİEM kullanıcılarının sayısının ikiye katlandığı saptanmıştır (Odrats, 2003). Bu yaklaşım Estonya'ya özgü olmayıp batının hibrid halk kütüphaneleri, genelde, dağıtık bir hizmet sunumu matrisinde önde gelen bir yer tutmaktadırlar.

KİEM'lerin halkın rahatça kendisi için uygun zamanlarda ziyaret edebileceği ve kullanımda destek alabileceği yerlerde oluşturulması önemlidir. Bilgi toplumunda bilgisayar kullanımı yaşamın her kesitinde artık yaşamın öylesine ayrılmaz bir parçası haline almaktadır ki, ne kadar çok KİEM ve e-devlet hizmet noktası olursa o kadar yararlı olur. Pek çok insanın da bilgisayar kullanımı ve bilgiye erişimde desteğe ihtiyacı olacağı gerçeği göz önünde tutularak kütüphane ve bilgi evlerinin KİEM ağına alınmasında ve böylece e-devlet uygulamaları ve yaşam boyu öğrenme olanaklarından yararlanılması açısından rol oynayabilecek şekilde yapılandırılmaları iki yönlü yarar sağlayabilir. Bir yandan, okuma alışkanlığının geliştirilmeye çalışıldığı yerde İnternet hizmetleri ön plana çıkarılarak kütüphanenin çekim merkezine dönüştürülmesi, yukarıda aktarıldığı üzere batı ülkelerinde olduğu gibi aynı ortamda sunulan diğer fırsatlarının farkındalığını sağlayarak okuma isteğini tetikleyebilir. Öte yandan, geleneksel yaklaşımları olan, İnterneti kullanma konusunda çekingen kişiler; işleri bilgiye erişimde aracılık

yapmak olan görevlilerin, eski adıyla “kütüphaneci”, yeni adıyla “bilgi ve belge yöneticisi” ve bir görüşe göre “bilgileşimci”¹ lerin desteği ile bilgi toplumuna kazandırılabilir ve eDevlet uygulamalarından yararlanabilir duruma gelebilirler.

İnsan hakları evrensel beyannamesi, anayasal düzenlemeler veya Avrupa Birliği müktesebatı gibi akla gelebilecek her türlü temel değerler sistematığında fırsat eşitliği vardır. Bilgi yaşamın temel girdilerinden biri olduğuna göre bilgiye erişimde fırsat eşitliği olmayan kişi toplumsal yaşamda da fırsat eşitliğine sahip değil demektir. Bu anlamda halk kütüphanesi hizmetleri büyük önem taşımaktadır.

Türkiye'nin ekonomik ve toplumsal gelişmişlik açısından aralarında yer almak istediği ülkelerin insanları bu olanaklara sahiptirler. Uçsuz bucaksız evrende nihayetinde küçük bir küresel köy olan gezegenimizde yaratmış olduğumuz sınırlar giderek önemini yitirir ve insanların artık küresel rekabet ortamına hazırlanmaları gerekirken, ülke insanının dünya çapında fırsat eşitliğine sahip olması açısından örnek alınan ülkelerdeki insanlarla aynı olanaklara sahip olması hayati önem taşımaktadır. Yapılan anlaşmalar, imzalanan sözleşmelerin gereklerini yerine getirmenin ötesinde, söz konusu ülkelerin kendileri için neler yaptıkları da izlenerek, ülke içinde saptanan eksikleri gidermenin bir yolunun bulunması gerekmektedir.

AB Müktesebatı hizmet alanlarının tümünü kapsamamaktadır. Kapsam dışında tutulmuş olan alanlardan birisi kütüphane hizmetleridir. Müktesebat kapsamında dışında kalan alanlarda çeşitli projeler üzerinden eşgüdüm ve işbirliği sağlanmaya çalışılmaktadır. Kütüphaneler bağlamında bu açıdan ülkemizin de katıldığı PULMAN (<http://www.pulmanweb.net>) ve CALIMERA (<http://www.calimera.org>) Projeleri önem taşımaktadır. Her iki proje kapsamında hazırlanan Kılavuz İlkeler (Pulman ..., 2003 ve CALIMERA ..., 2005) ile Oreias Manifestosu (Davies, 2004) bu alanda yürütülen çalışmalarda temel referans noktası oluşturması gereken belgelerdir. Bu belgeler, Avrupa'nın bilgi toplumuna dönüşme hedefi doğrultusunda katkı yapabilmeleri için halk kütüphanelerinin nasıl yapılandırılacağı ve hangi işlevleri yüklenebileceği ve nasıl bir toplumsal rol oynayabileceklerini ayrıntılı olarak ortaya koymaktadırlar. Yukarıda anılan Kültür ve Turizm Bakanlığı Strateji Belgesi yayınlandığında söz konusu kılavuzların özleri itibarıyla kütüphanelerle ilgili hususlara yansıdığını görmek Avrupa ile uyumun belli öngörülen koşulları karşılamanın ötesinde, bütüncül bir yaklaşımla özünde benimsendiğinin bir işareti olarak alınabilir.

¹ Enformasyon karşılığı olarak "bilgileşim" sözcüğü Sayın Özer SOYSAL tarafından üretilmiş olup, "bilgileşimci", makalenin yazarı tarafından bu kökten türetilmiştir.

Avrupa Konseyi de uyum kapsamı dışında kalan konularda çalışmalar ve değerlendirmeler yürütmekte olup, bunlara da dahil olunmasında yarar vardır. Kültür alanında kıyaslama fırsatı veren Compendium (Council of Europe / ERICarts, 2009) bu tür çalışmaların ürünlerinin bir örneğini teşkil etmektedir.

Sonuç ve öneriler

Batı ülkelerinde yapılan araştırmalar, insanların kendilerinden toplanan vergilerden halk kütüphanesi hizmetlerine ayrılan miktarın karşılığını bulduğu kanısında olduklarını ve hatta hizmetlerin ve kaynakların geliştirilmesi için daha fazla vergi ödemeye hazır olduklarını ortaya koymaktadır. Bu ülkelerde halk kütüphaneleri insanların yaşamlarına değer katan anlamlı bir role sahiptir. Araştırma yürütülürken Türkiye için benzeri veriler saptanamamış ve ayrıca bir politika belgesinin eksikliği yoğun biçimde hissedilmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı Stratejik Planı yayınlandığında politika belgesi eksikliği ortadan kalkacaktır, ancak istatistik veriler derlenip derlenmeyeceği bilinmemektedir. Örneğin, gelecek yıl Kültür Bakanının, İngiliz Kültür Bakanı Andy Burnham (2008) gibi yerel yönetimlerin bir yılda kütüphaneler için harcadığı miktarı açıklayabilecek konumda olup olmayacağını henüz bilinmemektedir. İngiltere'nin; sanat, müzeler, kültürün diğer alanları ve spora harcadığı toplam miktara denk olarak yılda bir milyar İngiliz Sterlinini neden halk kütüphaneleri için harcadığını düşünmek ve değerlendirmek yararlı olabilir. Batıda örnekleri görülen türden, ticari değer taşımayan metalar için uygulanan koşullu değer biçme modeline veya diğer uygun bir modele dayalı olarak, Türkiye'de sunulmayan hizmetlerin yol açtığı yitikler bir araştırma konusu olabilir mi, olabilirse çıkan bilanço ne olur sorusu üzerinde durulmaya değer bir konudur.

Elde var olan bilgilerin ışığında yapılabilecek bazı öneriler şöyle sıralanabilir:

1. PULMAN (2003) ve CALIMERA (2005) Kılavuz İlkelerinin rehberliğinde, ancak, AB Ülkelerinde halk kütüphanesi hizmetinde gelinmiş bulunan nokta göz önünde tutularak ve aradaki boşluğun da giderilmesi hedeflenerek yasal ve idari düzenlemeler yapılması ve bir Halk Kütüphaneleri Yasası çıkarılması;
2. Çeşitli adlar altında halka kütüphane hizmeti sunan kuruluşların istatistik verilerinin derlenmesi, ülke çapında Oreias Manifestosu (Davies, 2004) ölçütleri temelinde bu kuruluşlara arasında kıyaslamalar yapılması ve Belediyelerin bu ölçütler çerçevesinde hizmetlerini iyileştirmelerinin güvence altına alınması;

3. Şeffaf ve katılımcı yönetim anlayışının kütüphane hizmetleri alanında da uygulanması yoluyla meslek camiasının ve paydaşların söz sahibi olmalarının sağlanması;
4. Türk Kütüphaneciler Derneği ve diğer paydaşların düzenlemelerin sağlıklı bir biçimde gerçekleştirilebilmesi açısından etkin katılımlarının sağlanması;
5. İngiltere’de var olan Müzeler, Kütüphaneler ve Arşivler Kurulu (MLA) benzeri bir Kültür Kurumları Kurulu oluşturulması;
6. Avrupa Konseyi ve ERICArts tarafından yürütülen kültür alanındaki çalışma ve değerlendirmelere katılması;
7. Mesleki örgütlerin 2023 Türkiye Vizyonu çalışmaları çerçevesinde kütüphane hizmetleri konusunda uzgörü çalışmaları yapmaları;
8. Ekonomik boyutu ile ülkenin sosyo-ekonomik gelişimi ve beşeri sermayenin geliştirimi açısından kütüphane hizmetlerinin değerinin araştırılması vb. bilgi ve belge yönetimi konulu araştırmalar için destek fonu oluşturulması.

Türkiye bugün dünya sıralamasında 17. sıraya yükselerek G20 grubuna girmiştir ve Cumhuriyetin 100. yılı olan 2023 yılına dek ilk 10’a girmeyi hedeflemektedir (Devlet Planlama Teşkilatı, 2004). Gerekli yapısal değişimlerin gerçekleştirilmesi halinde ulaşılabileceği düşünülen bu hedefe yönelik olarak Türkiye’nin, sadece uyum sağlanması gereken konularda değil; tüm alanlarda, daha üst sıralarda yer alan ülkelerde mevcut durumu ve geleceğe yönelik çalışmaları izleyerek, kendi ülke gerçeği içinde rekabet gücünü artıracak önlemleri aldığı takdirde; daha sağlam adımlarla ilerleyebileceğini düşünmek gerçekçi bir yaklaşım olur. Bilginin temel girdilerden biri olduğu ve beşeri sermayenin bilgili, kendisini sürekli yenileyen, yenilikler üretebilecek insanlardan oluştuğu küresel ekonomik düzende ilk 10 içinde yer almaktan söz edildiği yerde; ülke insanların bilgiye erişim alanında da bu konuma uygun olanaklara sahip olmalarının bir gereklilik olacağı düşünülebilir. Bir ülke insanları ile yükselir. Halkın üniversitesi olan halk kütüphaneleri bu yükselişin önemli araçlarından birisidir. 2023’te dünyada ilk 10’a girmek, Prof. Dr. Osman Ersoy’un derslerindeki değerlendirmeleri ile simgeleşen Çemişgezek ilçesinin ve etkin kütüphane hizmetlerinden yoksun tüm yörelerin insanların herhangi bir batılı insan ile eşit düzeyde bilgiye erişim koşullarına sahip olması ve dünya nimetlerinden yararlanma konusunda eşit fırsata sahip olması halinde anlam kazanır.

Kaynakça

- 50 ways to use your library (t.y.) Library Support Net. 19 Ocak 2009 tarihinde <http://www.librarysupport.net/50ways/50ways.htm> adresinde erişildi.
- 250 milyon harcanan merkezler kapalı (2009, 27 Ocak). Sabah Gazetesi. 2 Şubat 2009 tarihinde <http://arsiv.sabah.com.tr/2009/01/27/haber, B68A03D818D64366ADD78CDE2B1F2F3D.html> adresinden erişildi.
- Aabø, S. (2005, March). Valuing the benefits of public libraries. *Information Economics and Policy*, 17 (2), 175-198. 2 Şubat tarihinde <http://www.sciencedirect.com> adresinden erişildi.
- Aabø, S. ve Strand, J. (2005) .Public library valuation, nonuse values, and altruistic motivations. *Library & Information Science Research*, 26 (3), 351-372.
- Akman, İ. (2008). Bir felaket senaryosu : Kütüphanelerin belediyelere devri. *Türk Kütüphaneciliği*, 22 (2), 226 -229. 17 Şubat tarihinde http://www.kutuphaneci.org.tr/web/node.php?action=6&type=6&target=contentShow&id=2194&node_id=429 adresinden erişildi.
- Akman, İ. (2004). Halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri. *Türk Kütüphaneciliği*, 18 (1), 73-75.
- [Aslan] Alpay, S. (1972). Kitap Yasası ve düşündürdükleri. *Kütüphanecilik*, 1 (5), 2-4. 19 Ocak 2009 tarihinde http://www.tkdankara.org.tr/kd/1_05.pdf adresinden erişildi.
- Aslan, S. (2000). 21. Yüzyıl Toplumunda Kütüphanelerin Rolü. INET-TR V, 19 - 21 Kasım 1999, Ankara'da sunulan bildiri metni. *Türk Kütüphaneciliği*, 14 (2), 213-219. 20 Ocak 2009 tarihinde http://www.kutuphaneci.org.tr/web/node.php?action=6&type=6&target=contentShow&id=1226&node_id=147 adresinden erişildi.
- Blumenstein, L. ve Oder, N. (2008). ALA Seeks \$100M in Stimulus Funding. *Library Journal*, 133 (19), 15-16
- Bertot, J. C., McClure, C. R., Wright, C. B. ve Thomas, S. (2008). *Public libraries and Internet use : study results and findings*. Tallahassee, FL : Information Institute, College of Information, Florida State University. <http://www.ii.fsu.edu/projectFiles/plinternet/2008/Everything.pdf>
- Bilgi Evleri. (2003 -2009) *Zeytinburnu İlçe Portalı*. 17 Şubat tarihinde http://www.zeytinburnu.com.tr/bel_zeytinburnu/gunluk_yasam/bilgi_evleri.cfm adresinden erişildi.
- Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı* <http://www.dpt.gov.tr/Portal.aspx?PortalRef=3>
- Birleşmiş Milletler [1948]. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi*. 08.03.2009 tarihinde <http://www.tbmm.gov.tr/komisyoin/insanhak/pdf01/203-208.pdf> adresinden erişildi.

- Boguta, G. (2005). A strategy for libraries in Georgia. Strasbourg: Council of Europe. Cultural Policy and Action Department. - DGIV/CULT/STAGE (2005). 2 Şubat 2009 tarihinde http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/Completed/STAGE/pub_boguta_lib_en.asp adresinden erişildi.
- Burnham, A. (2008, 9 October). *Andy Burnham's speech to the Public Libraries Association*. 6 Ocak 2009 tarihinde http://www.culture.gov.uk/reference_library/minister_speeches/5535.aspx adresinden erişildi.
- CALIMERA Kılavuz İlkeleri : Kültürel uygulamalar: Elektronik kaynaklara aracılık eden yerel kurumlar : İyi uygulama kılavuzu. (2005). [Çev. Doç. Dr. Mehmet Emin Küçük]. 20 Ocak 2009 tarihinde <http://www.calimera.org/countries/Turkey.aspx> adresinden erişildi.
- City of Oslo Grünerløkka District Office of Diversity and Integration. (2005, September). Oxlo : Oslo Extra Large : Toward a broader city, free from racism and prejudice. 20 Ocak tarihinde <http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/Policies/Cities/OXLOeng.pdf> adresinden erişildi.
- Council of Europe/ERICarts. (2009). *Compendium : cultural policies and trends in Europe*. 2 Şubat 2009 tarihinde <http://www.culturalpolicies.net/web/index.php> adresinden erişildi.
- Çemişgezek Kaymakamlığı (t.y.) Eğitim. 17 Şubat tarihinde <http://www.cemisgezekt.gov.tr/ilce/egitim.htm> adresinden erişildi.
- Davies, R. (2004, 21 April). *Monitoring PULMAN's Oeiras Manifesto Action Plan; final report*. 20 Şubat 2009 tarihinde <http://www.pulmanweb.org/> adresinden erişildi.
- Day to Day: Library Use During Recession. (2009, 23 January). 25 Ocak 2009 tarihinde http://lisnews.org/day_day_library_use_during_recession adresinden erişildi.
- Denizli İl Özel İdaresi Stratejik Planı 2006-2010. (2005). 20 Ocak 2009 tarihinde www.sp.gov.tr/documents/planlar/DenizliIOISP0610.pdf adresinden erişildi.
- Department of Innovation, Universities & Skills (2008). *Shaping the future : a new adult advancement and careers service for England*. 25 Ocak 2009 tarihinde http://www.mla.gov.uk/news/comment/~-/media/Files/pdf/2009/Shaping_The_Future adresinden erişildi.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (2000). *Uzun vadeli strateji ve sekizinci beş yıllık kalkınma planı 2001 – 2005*. 8 Mart 2009 tarihinde <http://www.dpt.gov.tr/Portal.aspx?PortalRef=3> adresinden erişildi.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (2004). *VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001 -2005) Uzun Vadeli Gelişiminin (2001-2023) ve VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planının (2001-2005) Temel Amaçları ve Stratejisi*. 18 Ocak 2009 tarihinde <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/viii/strateji/> adresinden erişildi.

- Devlet Planlama Teşkilatı. (t.y.) . *Orta Vadeli Program 2006 – 2008*. 19 Ocak 2009 tarihinde <http://www.dpt.gov.tr/Portal.aspx?PortalRef=3> adresinden erişildi.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (2006, Temmuz). *Bilgi toplumu stratejisi (2006 - 2010)*. 15 Şubat 2009 tarihinde <http://www.dpt.gov.tr/Portal.aspx?PortalRef=3> adresinden erişildi.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (2006, Temmuz). *Bilgi toplumu stratejisi eylem planı (2006 -2010)*. 15 Şubat 2009 tarihinde <http://www.dpt.gov.tr/Portal.aspx?PortalRef=3> adresinden erişildi.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (2006). *Dokuzuncu kalkınma planı (2007 – 2013)*. 19 Ocak 2009 tarihinde <http://www.dpt.gov.tr/Portal.aspx?PortalRef=3> adresinden erişildi.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (2008). *Dokuzuncu kalkınma planı (2007 – 2013) 2008 Yılı Programı*. 19 Ocak 2009 tarihinde http://www.dpt.gov.tr/DocObjects/View/2746/2008_programi.pdf adresinden erişildi.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (2008, 10 Kasım). *Dokuzuncu kalkınma planı (2007 – 2013) 2009 Yılı Programı*. 19 Ocak 2009 tarihinde <http://www.dpt.gov.tr/DocObjects/View/3835/2009.pdf> adresinden erişildi.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (2009). *Kamuda stratejik yönetim : Mevcut durum*. 15 Ocak 2009 tarihinde <http://www.sp.gov.tr/tablo.html> adresinden erişildi.
- Duman, H. (2004). Halk kütüphanelerinde yeniden yapılanma. *Türk Kütüphaneciliği*, 18 (4), 418-445.
- eKutuphane.net*. (2008). 8 Şubat 2009 tarihinde <http://www.ekutuphane.org/> adresinden erişildi.
- Ersoy, O. (1972). Merkezîyetçi ve merkezîyetçi olmayan ülkelerde kütüphane. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 21 (1), 14-20.
- European Commission*.(t.y.). i2010 in context: ICT and Lisbon Strategy. 20 Ocak tarihinde http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/i2010/ict_and_lisbon/index_en.htm adresinden erişildi.
- Faydalıgül, Ö. Demircioğlu, Yılmaz, B. (2007). Türkiye’de halk kütüphanesi hizmetlerinin yerel yönetimlere devri konusunda kütüphane yöneticilerinin ve kütüphanecilerin yaklaşımları. *Türk Kütüphaneciliği*, 21 (4), 414-439.
- Hand, M. (2005). The People’s network: Self-education and empowerment in the public library. *Information, Communication and Society*, 8, (3), 368-393. 10 Aralık 200 tarihinde Taylor & Francis veri tabanından erişildi.
- Innocent, N. (2008). *Shaping the future. Museums, Libraries and Archives Council (MLA)*. 25 Ocak 2009 tarihinde http://www.mla.gov.uk/news/comment/natasha_innocent adresinden erişildi.
- Intercultural Cities – governance and policies for diverse communities. Joint ac-

tion of the Council of Europe and the European Commission. Intercultural policies and approaches in Barcelona; *Study visit of representatives of pilot intercultural cities in Barcelona, 28-31 October 2008*. <http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/Source/Policies/Cities/barcelona.pdf>

Kalvet, T. (1999). The Information “Haves” and the Information “Have-Nots” - Public Internet Access Points in Estonia. *Baltic IT Review*, 3. 20 Ocak 2009 tarihinde www.ebaltics.com/doc_upl/TheInformation_Haves_Public_Estonia.doc adresinden erişildi.

Kitap projesinde sınıfta kaldık. (2008, 28 Kasım). 2 Şubat 2009 tarihinde <http://www.ozelegitimuzmani.com/haberdetay.asp?ID=309> adresinden erişildi.

Kontiainen, K. ve Sulin, H. (2006). Finland’s public library strategy implemented in projects . Translated by Turun Täyskäännös. *Scandinavian Public Library Quarterly*, 39 (2). 2 Şubat 2009 tarihinde http://www.splq.info/issues/vol39_2/04.htm adresinden erişildi.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. (2005). *Halk ve Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği*. 8 Mart 2009 tarihinde <http://www.kygm.gov.tr/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF03077CA1048A183474C083BF80024D2A> adresinden erişildi.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. (2005) *Anasayfa*. 21 Ocak 2009 tarihinde <http://www.kygm.gov.tr/Default.aspx?F6E10F8892433CFF0D262A49C727F232AA79C0764A877FEA> adresinden erişildi.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı. (t.y.). *Stratejik plan temel başlıkları (taslak)* 15 Şubat tarihinde [sgb.kulturturizm.gov.tr/dosyagoster.aspx?DIL=1&BELGEANAH=193401&DOSYASIM=stratejikplan icindekilerisprogrami.doc](http://www.sgb.kulturturizm.gov.tr/dosyagoster.aspx?DIL=1&BELGEANAH=193401&DOSYASIM=stratejikplan icindekilerisprogrami.doc) adresinden erişildi.

Mahalli İdareler Reformu. (t.y.). (<http://www.lar.gov.tr/policydocs.html>)

Odrats, I. (2003). Development Program of Public Internet Access Points and Internetization of Libraries. In *IT in Estonia Yearbook 2002*. 20 Ocak 2009 tarihinde <http://www.riso.ee/en/pub/2002it/> adresinden erişildi.

ÖK-DER Öğrenci Kalkındırma, Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği. (2008, 17 Şubat) e-posta ile gönderilen çağrı mektubu.

Öğrenciler Belediyelerin Kurdukları Kütüphanelere İlgi Göstermiyor, (2008, 6 Ekim). *Zaman Gazetesi*. 17 Şubat 2009 tarihinde <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=746141> adresinden erişildi.

Özürü vatandaşlara ‘eve kitap servisi’ (2006, 6 Temmuz). *Radikal Gazetesi*. 2 Şubat 2009 tarihinde <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalHaberDetay&ArticleID=786154&Date=21.02.2009&CategoryID=97> adresinden erişildi.

- “Pendik kütüphaneleri dolu” *Haber34 web sitesi* .24.01.2008 11:48. 17.2.2009 tarihinde <http://www.haber34.com/pendik-kutuphaneleri-dolu-2829-haberi.html> adresinden erişildi.
- PULMAN : İleri Ağları Hareketlendiren Halk Kütüphaneleri (Public Libraries Mobilising Advanced Networks) İlkeler El Kitabı/PULMAN Digital Guidelines Manual.* (2002). Çeviri Editörü: Selma Aslan. Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği ve T.C. Kültür Bakanlığı. 20 Ocak tarihinde <http://www.pulmanweb.org/DGMs/DGMs.htm> adresinden erişildi.
- Schmidt-Braul, Ingo-Eric. (2005). *LIBRARY 2011 – strategy for Armenian libraries to prepare for the next decade*. Strasbourg: Council of Europe. Cultural Policy and Action Department, 2005. - DGIV/CULT/STAGE(2005)2. http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/Completed/STAGE/pub_schmidt-braul_lib_en.asp
- The Scottish Government. (2004). *Evaluation of the Public Internet Access Point Initiative*. 20 Şubat tarihinde <http://www.scotland.gov.uk/Publications/2004/08/19736/40956> adresinden erişildi.
- Selçuklu Belediyesi Stratejik Planı 2007 - 2011.* (2006). 20 Ocak 2009 tarihinde <http://www.sp.gov.tr/documents/planlar/SelcukluBelediyeSP0711.pdf> adresinden erişildi.
- T. C. 58. Hükümet. (2003, 3 Ocak). *Acil Eylem Planı (AEP)*. 14 Şubat 2009’da www.lar.gov.tr/downloadables/AcilEylemPlani.doc adresinden erişildi.
- T. C. 59. Hükümet Programı. (2003, 18 Mart). 14 Şubat 2009 tarihinde www.byegm.gov.tr/hukümetler/59hukümet/hukümetprogrami.htm adresinden erişildi.
- T. C. 60. Hükümet Programı Eylem Planı. (10 Ocak 2008). 14 Şubat 2009 tarihinde <http://www.dpt.gov.tr/Portal.aspx?PortalRef=3> adresinden erişildi.
- Tallo, I. (2007?). *Public policy lessons from Estonia: How to overcome digital divide?* 20 Ocak tarihinde eu-china-iskb.bizcom.com.cn/util/downNoVIP.jsp?downfile=D:/projects/iskb/webapp/upload/EN2007030106.pdf adresinden erişildi.
- Thorhauge, J. (2002). *Danish Library Policy : A selection of recent articles and papers*. Ed.Vibeke Cranfield. Danish National Library Authority. http://www.bs.dk/publikationer/english/library_policy/pdf/dlp.pdf
- Türkiye Cumhuriyeti. [1982]. *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası*. 08.03.2009 tarihinde <http://www.anayasa.gov.tr/general/> adresinden erişilmiştir.
- Türkiye İstatistik Yıllığı 2007*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.
- UNESCO – Towards Knowledge Societies.* (2005). 15 Ocak 2009 tarihinde <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001418/141843e.pdf> adresinden erişildi.

- Ümraniye Belediyesi. (2002 -2008). *Belediye Kütüphaneleri ve Bilgi Merkezleri*. 3 Şubat 2009 tarihinde <http://www.umraniye.bel.tr/bpi.asp?caid=240&cid=1145> adresinden erişildi.
- Wooden, R. A. (2006, Winter). The future of public libraries in an Internet age. *National Civic Review*, 153, 3-7. DOI:10.1002/ncr.153. 21 Ocak 2009'da <http://www.interscience.wiley.com> adresinden erişildi.
- Yerel Yönetim Reformu Programı*. (t.y.) 17 Şubat 2009 tarihinde <http://www.lar.gov.tr/policydocs.html> adresinden erişildi.
- Yılmaz, B. (1997). Yerel yönetimler ve halk kütüphanesi hizmeti: Türkiye için bir değerlendirme. *Türk Kütüphaneciliği*, 11 (2), 113-133.
- Yılmaz, B. (2004). *Türkiyede eğitim politikası ve kütüphane*. Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Yılmaz, B.(2005). Türkiye’de kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması süreci ve halk kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 19 (1), 56-77.

Summary

The article written for the special issue to honour the memory of the late Professor Osman Ersoy (1923 - 2008), --whose specialism was in public libraries-- covers a brief survey of present situation in public libraries, reviews public library policies in a number of countries, and looks at the socio-economic role and value of the public libraries with a comparative approach. The study is based on some news items, official policy papers and professional literature.

With a quotation from the UNESCO Report titled Towards Knowledge Societies (2005) it has been stated that contrary to the expectations that the developments in ICT will bring the libraries to an end, libraries have become more vital in transition to knowledge society with their role in universal knowledge sharing. They are instrumental in closing the gap between the information rich and the poor, and they contribute to development.

A news item taken from LIS News titled “Librarians Become Job Counselors” from the US, reporting about the library use during recession; Oslo and Barcelona success stories, taken from the Council of Europe web pages, on the role played by the libraries in overcoming the problems in a multicultural society; and the announcement of the Museums, Libraries and Archives Council, UK that libraries are going to play a role in the new Adult Advancement and Careers Service to be launched in 2010 are just a few examples of the socio-economic role played by public libraries in the Western world.

In most western countries public library service is perceived as a requirement

of human rights. They offer not only print but all kinds of media including electronic. Internet service is available in almost 100 % of libraries, and in some countries, like Denmark and Estonia, it is required by law to offer Internet services in all public libraries. Public library service is the responsibility of the local governments, but central governments have established systems to secure a certain level of service to be offered to all citizens such as in Finland, where annual plans include performance indicators agreed on. Some of the Public Internet Access Points (PIAPs) have been set up in public libraries at varying levels in most countries throughout Europe.

However, resources are limited, and the funds available to local governments need to be spent carefully making most use of the money. A survey carried out by the National Agenda in the US has revealed that people think that library services are worth the money spent for them, and 71 % of respondents are ready to pay more taxes to be spent on public libraries. It has been concluded that libraries are vitally important institutions for the future. A research conducted in Norway has similarly shown that Norwegians regard public library service as a right to have by 94%, 60 % of them being library users, and even if they do not use the service themselves, they altruistically want it for others who need.

In recent years public library services have become more visible with relatively better media coverage in Turkey which reflects relatively increased interest and activity in the community. Campaigns are organized to collect books for libraries or to promote reading as a habit. The special service to home-bound was started in 2007. The number of libraries opened by municipalities has increased. Some municipalities run “Knowledge House”s near the schools for young people, offering a study room, a computer room ‘and a library’ as described by a municipality. However, not all news is positive. Visitors find PIAPs run by Ministry of Education closed and complain about it. Service to home-bound has been a failure, only 63 people joining as members in 20 provinces in two years time.

Government policies adopted in Turkey can be traced through the long-term and mid-term development plans, and annual programs published at State Planning Organization web site (<http://www.spo.gov.tr>)¹. With a vision of being among the top ten economies of the world by 2023, at the centennial of the Turkish Republic, Turkey aims to develop its institutions to harmonize with Europe.

Public services currently carried out by the local offices of the central go-

¹ T. R. Prime Ministry (2001). State Planning Organization. Long-term strategy and eighth five-year development plan 2001–2005. Ankara. Accessed on 1 March 2009 at <http://ekutup.dpt.gov.tr/plan/viii/plan8i.pdf>

vernment including library services are to be handed over to municipalities gradually. Local Authorities Reform Project was carried out from 2005 – 2007, in collaboration with the European Commission, Council of Europe and United Nations Development Programme to strengthen the capacity of the municipalities.

About a decade ago there were around 1500 public libraries. Now there are 1178 public libraries of which only 400 offers an online catalogue through web. 147 public libraries are closed at the moment. Çemişgezek mentioned frequently by Professor Ersoy in his lectures to symbolize the information-poor, happens to be one of the closed libraries among those 147. Some 200 libraries are handed over to municipalities already. Although statistical data concerning public libraries run by the Ministry of Culture are available, statistics concerning libraries, youth centers and knowledge houses run by municipalities are not available. Therefore it has not been possible to determine the number of all service points.

At first sight priorities defined, measures to be taken, and approaches to the issues give the impression that Turkey is moving in the same direction with Europe. However, details reveal that there are significant differences which may affect the outcomes adversely.

Libraries are promoted for reading of literary works for cultural purposes mainly, and they do not have a socio-economic role in the society. The public library in Turkey is not a part of daily life as it is in the west, supporting people in the solution of their problems and enhancing their lives in various ways such as facilitating life-long learning opportunities. The libraries are basically used by school children to find resources for their assignments.

It is the opinion of the author that if Turkey aspires to be one of the largest ten economies in the world by 2023, this will be meaningful only if the gap between the poor and rich is closed. Central government needs to take measures to ensure public library services are offered at a minimum standard across the country everywhere, and at least some of the PIAPs are located within the public libraries.